

**Dissertatio solennis de pulmonum vomica ... / Christiani Vateri, ...
Christophorus Minner, ... Ad diem April. Anno 1700.**

Contributors

Vater, Christian, 1651-1732.
Minner, Johann Christoph, active 1700.
Universität Wittenberg.

Publication/Creation

[Wittembergae] : Literis Fincelianis, [1700]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/zp9zez3>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

65

I. N. 7.
DISSERTATIO SOLENNIS
DE

PULMONUM VOMICA,

quam

In celeberrima Leucorea & Consen-
su Gratiſſæ Facultatis Medicæ
SUB PRÆSIDIO

VIRI

Nobilisſimi, Ampliſſimi, Excellentisſimi atque Ex-
perientisſimi

DN. CHRISTIANI VATERI,

Philos. & Med. Doctoris, Pathol. Prof. Publ. Phyſici Pro-
vincialis, nec non Academ. Naturæ Curioſorum Collegæ
meritiſſimi,

Domini Patroni, Præceptoris,

Hospitis & Promotoris ſui multis nominibus
devenerandi,

PRO LICENTIA

Summos in Arte Salutarî honores DOCTORALES
ſolenniter & legitime conſeqvendi
Publico Eruditorum Exami ni exponit

JOH. CHRISTOPHORUS MINNER,

Moeno-Francofurt.

In Auditorio Majori, horis ante & poſt meridiem conſuetis
Ad Diem April. Anno 1700.

78
Inclytæ ac florentissimæ Reipublicæ
Francofurtanæ

PROCERIBUS PATRIBUSQVE,
PRAETORI illustri,
CONSULIBUS magnificis,
SCABINIS amplisimis,
SYNDICIS consultisimis,
SENATORIBUS prudentissimis,

*Dominis ac Mæcenatibus Patronisque
quam humillime colendis,*

sua erga ipsos observantiæ argumento,

hoc quidquid est,

sacrum esse cupit

tantum Virorum perpetuus admirator,

J. CHRISTOPHORUS MINNER,
Auctor.

Numeræ ac excellentissimæ dotes sunt,
Patroni optimi maximiq, quibus natura
vos benignior inusitata ratione ornatos
voluit: sed vehementer fallor, aut inter
præcipuas laudes hanc numerare oportet,
quod ut regendæ civitatis prudentia præstatis maxime,
sic invitare mirifice ac omni benevolentia genere
complecti soletis, qui egregiis artibus & sapientissimis
disciplinis animum instruxerunt. Quæ de causa non
adolescentes tantum homines, sed viri etiam celebri-
tate nominis ac eruditionis fama præter ceteros con-
spicui, identidem ad vos, Mæcenates, adeunt, atq; in-
genii sui monumenta dedicare vobis amant. Mihi ve-
ro, confecto studiorum cursu, non diu deliberandum
fuit, cuinam hanc, quam vocant, inauguriem disser-
tationem inscriberem. Ingratus merito videri possum,
ne dicam impius, si occasionem temere prætermittam,
declarandi vobis in hac clarissima totius Saxonie ur-
be, quæ ego vos observantia ac veneratione prosequar.
Insitum naturam mortalibus, amare patriam: & quæ
produxit nos tellus, miris illecebris assidue trahit. Quid
erat Ithaca aliud, quam saxum asperum? & ei Ulys-
ses tamen beatos Alcinoi hortos posthabet, ac de patriæ
tectis exilientem mavult videre fumum, quam vel de-
licatissimis.

licatissimis deliciis ibi frui. Nemo mihi vitio, opinor
vertet, si non vitam ipsam & spiritum tantum, sed eo-
rundem fructum quoque atque usuram dulcissimæ pa-
triæ deberi, pie ac religiose profitear: & ejus quidem
patriæ, quæ nunquam non viris magnis & omni laude
excellentibus aut incunabula præbuit, aut domum. Ac
vellem equidem, ut absoluti quippiam offerre vobis,
Patres Patriæ, in præsentem possem: nam tantis nomi-
nibus nihil protritum convenire ac vulgare, probe in-
telligo; sed cum de facultatibus suis plerumque amplius
sperent homines, quam in iis est, merito religioni mihi
duco, perfectius aliquid in posterum promittere, quod
præstare haud possim. Nam quamvis intentus anxius-
que scruter arculas meas, ac, quod representari liceat,
solicite putem; nihil tamen reperio, quod & ingentibus
meritis vestris & voto meo exacte respondeat. Interea
tamen integrum mihi fuerit, spero, debitoris cujusdam
instar vos adire, Domini, ac corrasam, quæ videtis, sum-
mulam humiliter offerre, ac præter hæc exquisitissimis
orare verbis, accipiatis iuterim, ac consulatis bene,
quod est in manu: cum totum ac solidum numerare,
præsentis copię haud sit. Sed vobiscum loquentem bre-
vitas decet & reverentia: & jam satis liquere arbi-
tror, quibus de causis hæc vobis pagellis dedicandas censuerim.
gras si eo vultu susceperitis, quo serena ac fausta omnia vestris ci-
vibus clientibusque promittere soletis, magnum studiorum labo-
rumque fructum consecutus mihi videbor. Vivite, Patroni, gloriæ
Supremi Numinis, immortalitati rei publicæ, solatio civium. Scri-
bebam Vitemberge d. Aprilis, MDCC.

DISSERTATIO SOLENNIS
DE
PULMONUM VOMICA

PRAEFAMEN.

Quemadmodum plurima adhuc in fugientis humani corporis latebris obscura & occulta; ita cum primis Vomicarum in visceribus, & maxime pulmonibus uti causæ, ita diagnoses & prognoses lubricæ admodum sunt & incertæ, ut licet omnibus, vel exquisitissimis modis in earum indagatione omnitempore laboratum sit, nondum tamen res ita expedita est, quin plures adhuc difficultates, curam & præservationem earum sollicitè dispicienti, obveniant. Non solum *Galen. L. 1. de Locis aff.* suo tempore conquestus est, quod malum hoc non raro sine febre aut phlegmone, imo sine tussi aut sputo, tacite, ac velut ex improvviso, in pulmone generetur, nec prius se prodatur, quam patientem interimat. Et *Fernel. L. 5. pathol. c. 10.* multos eorum observavit, qui omnia corporis munia rite exercentes, rupta derepente vomica, e medio sublati sunt; in quorum numero etiam duo Medici reperiuntur, qui nullis signis impendens periculum prævidere potuerunt: Sed easdē adhuc querelas audimus: Nam *Bonet. Thesaur. Medic. Pract. de affect. Pectoris* undenam, inquit, materies ista ab initio proveniat, & cujusmodi indolis, antequam maturetur, fuerit, determinare non licet, quia morbi hujus seminia secreto jacta, & clanculum adulta, originem prorsus occultam ducunt: Quapropter causæ ejus procatacticæ sive remotiores latent,

DE PULMONUM

qvin imo, dum incipit & accrescit, neque prognosis institui potest, ante quam ictu ferali se prodit; sic tota ejus res in insidiis est: Et curiosissimus *Kerckringius*, postquam quatuor annorum puellæ neque dispnoea, neque tussicula ulla, neque phtiseos specie laborantis, imo toto corporis habitu bene constitutæ & pingvis, tantum febre continua, extinctæ, viscera post mortem inspexerat, *observ: Anatom. LXXII.* exclamat: Quid vis Riolane, quid Tu Massa? ecquid hæc puella poterit tantas inter vos cernere lites. Ego addo plurimos me secuisse, qvi pulmones altera parte habebant exulceratos; raros qvi utroque, qvi tussi, aut dispnoea laborant, non adeo multos. Quæ procul dubio etiã ratio est, quare a Medicis, licet integra Medicinæ systemata & Praxes scripserint, rarissima & parcissima vomicarum mentio, multo minus cura fiat: imo frustraneum omnino in descriptione earum occupari censet *Gerh. Blasius Therap. spec. p. 313.* quia eas dignoscere, adeoque curare Medico prorsus impossibile sit. Aliter vero edoctus nihilo secius in pulmonum imprimis vomicæ cognitione & curatione vires periclitari, eamque in rem breves & succinctas theses eruditorum censuræ exhibere constitui, qvoad ut feliciter, & in langventium solatium fiat, Arbiter & Conservator vitæ humanæ, clementissime jubeat.

THES. I.

Abscessus & ulcera uti in omnibus fere corporis humani partibus, ita in pulmonibus maxime generari, novum non est, sed in iisdem tamdiu, etiam absque omni mali suspicionem, ægrorumque querela ad mortem subitanam usque latitare posse, id sane attentionem mereri, omnemq; Medici curam & circumspectionem requirere, imo postulare judico. Talis autem est Vomica, a collectione & evomitione puris

VOMICA.

puris virulenti forte dicta. Abscessus nimirum, vel ulcus in pulmonis quadam parte collectum & membrana propria, tanquam cystide, circum circa arcte inclusum, ut reliquas vicinas partes præcipue in principio vix afficere, indeque nulla gravia symptomata tum inducere nullamque sui suspicionem reddere queat.

Thes. II.

Ab aliis quidem sub tumoris formali concipitur & describitur, sed termino generaliori, minusque adæquato; duplex etenim tumoris genus, etiam in pulmonibus, jam tum ab *Hippocrate nostro L. i. de Morbis* constitutum, quorum unum crudum & durum nunquam ad suppurationem tendit, licet sensim increseat, spiritus vias præcludat, & tandem ægrum interimat, idque propterea potius ad scirrhorum classem pertinet: Vomica autem vera & perfecta semper materiam purulentam vel virulentā habet, eamque capsula, vel folliculo membraneo & tumido inclusam; Qua ratione etiam a phthisi, empyemate, aliisque pulmonum corruptionibus facile discernitur: In phthisi enim pulmonari ulcus nullis amplius limitibus continetur, sed longius serpit, modo sanguini se miscet, & febrim hecticam aliaque mala inducit; modo in bronchias cum larga rejectione per tussim, aut plane in cavitatem thoracis erumpit, & empyemadenum formale constituit.

Thes. III.

Atque ejusmodi abscessus non solum in pulmonibus, sed in pluribus aliis locis deprehendimus: Ita interdum sub cranio in loco decliviori & juxta os petrosum, inter meningem duram & cranium, vel inter ipsas meninges, imo intra cerebrum ejusmodi folliculi pure pleni, & una semper sede stabiles reperti, de quibus si placet, legi potest *Arnold Bootius*
de

DE PULMONUM

de Affectibus omisfis Cap. 1. Pariter puero durissimum hepatis parenchyma, vel mille abscessibus minutis refertum vidit *Ol. Borrichius*, uti refert in *Actis Hassniens. A. 71. & 72.* In alio sexagenario hepar conclusum in se habebat foedisimum abscessum, pure viridi teterrimique odoris refertum, apud *Ot. Heurn.* obs. 22. Quemadmodum in famula ista apud *Forest. L. XIX. obs. XI.* Hepar extrinsecus prorsus illaesum, in alterutro tamen lobo supra stomachum retracto vomicam purulentam cum putore intolerabili exhibuit. De lienis vero Vomices exempla insigniora habent *Stalpart Van der Wiel observ. Rarior. XLVIII. Job Mekeranus p. 461. Renum Coiter. obs. Anatom. chirurg.* In testibus seu ovariis Mulierum *Domin. Panarol. Obs. Medicinal. Pentecost I. obs. XIV. & alii.*

Thes. IV.

Imprimis tamen pulmonibus tales abscessus familiares deprehenduntur, partim ob laxiorem & vesicularem plane texturam, qua humores transeuntes quoscunque facillime colligunt & retinent, partim quoque ob mirabiles vasorum plexus, & perpetuum insuper aeris frigidioris in respirationibus accessum immediatum, ex quo sanguis, aut tantum serum in istis vasculorum plexibus & anfractibus facillime coagulatur, & in circuitu suo impeditur, donec stagnando sensim acriores facti, succi isti vicinas vesiculas extendunt, erodunt & ejusmodi abscessus modo majores, modo minores, plures vel pauciores gignunt, quales referuntur a *Schenk. L. II. observ. Forest. L. XV. obs. LI. Fernel. L. V. Pathol. C. X. Ballon. L. II. Consil. Medicinal. VI. Thom. Willis. Pharm. Rat. P. II. s. 1. C. II. Bartholin. C. II. Histor. LIX. Hagendorn C. 1. obs. XCV. Tulp. L. II. obs. X. Bonet. Med. septent. P. 1. s. XI. & in sepulchreto.*

Thes. V.

Ex quibus omnibus jam liquet, abscessus tales reconditos & occlusos tantum fieri, quando succi corporis nostri

vita.

VOMICA.

vitales, sanguis ejusdemque serum in motu & circulo suo per vascula minima, sæpius capillaria, & miris modis inter se contexta & complicata impediti, nihilo secius tamen vi impulsus, a tergo sequentis transitum urgentes, vascula ista, eorundemque inprimis oscula distendunt, indeque partem quandam sui in porulos & vesiculas aptas seponunt. Hæc autem pars segregata, & extra vitalem circulum posita, etiamsi quam maxime temperata & nutritia, ex heterogeneis tamen partibus salinis & sulphureis, acidis & alcalinis, volatilibus & fixis, gelatinosis aliisque prædita, necessario, transeuntibus primum partibus subtilioribus, spissescit, & partes heterogeneæ, a calore partium vicinarum excitatæ, more omnium liquorum heterogeneorum, inter se agunt, se invicem atterunt, agitant, ab invicem secedunt, ex quo deinde citius, sive tardius, pro circumstantiarum causarumque adjuvantium diversitate, productum ejusmodi purulentum & foetidum emergit.

Thes. VI.

Materia enim quæ in Vomitis reperitur, semper est purulenta, licet non semper pure talis, sed interdum plus minus serosa, gelatinosa, sanguinolenta, æruginosa, viridescens aut flavescent, prout succi egressi comparati, & magis vel minus digesti fuerint. Pus & purulenti liquores albicantes unice quidem generantur e partibus sanguinis serosis, gelatinosis & chilosiss; minime vero rubicundis & sanguinolentis, uti videmus in quibuscunque ulceribus, etiam internis & pulmonaribus phthisicorum, quæ quotidie magnam copiam puris lactei fundunt, absque vasorum sanguineorum apertura, sanguinisque imminutione; nihil tamen impedit, quin tales etiam erosæ vasis istis sangviferis

B

permi.

DE PULMONUM

permisceantur; ex quo etiam fit, quod rejecta ulcerum non semper lactea vel cinerea, sed sæpius lutea, rubicunda & æruginosa appareant.

Thef. VII.

Egresui vero & collectioni succorum istorum in pulmonibus nimis multæ causæ occasionem præbent, & fores aperiunt, eæque tam internæ, quam externæ, quæcunque modo circulum istorum impedire, aut vasorum vesicularumque ruptionem efficere sufficiunt. Ex internis inprimis accusari hic debet cacochymia sanguinis scorbutica, acido-acris, vel salsa & viscida, ex quo facile sordes ejusmodi acres intra membranaceas pulmonum vesiculas cohærere, earundemque fibrillas tenerrimas dilacerare possunt: unde scorbuticis potissimum pulmonum æque ac aliarum partium erosiones, easque fistulosas, sæpius maxime familiares esse, experientia quotidie loquitur. Neque novum est, in scorbuticis ejusmodi, ex ulceribus extrinsecis pedum aliarumque partium occlusis, serum istud acre in viscera, & præcipue pulmonum vesiculas decumbere, ibidemque ulcera creare. Acredo vero, istius seri quantitas fit, vel ex illa *Panaroli observ. XL. Pentecost.* apparet, ubi rejectum pus ex confirmato ulcere pulmonum adeo virulentum & malignum fuit, ut muscas illud gustantes instar arsenici interemerit. Et *Christoph. Benedict. Tabidor. Theatr. pag. 79.* multos fere marcore confectos se vidisse ait, quorum sanguinis universi systema sale scaturiit, quique fluxione periodica mitiori sputum muria conditum per biennium aut triennium effudere, per extremos arteriæ pulmonicæ surculos: Et inter eos Londinensem Mercatorem in sceletum propemodum mutatum, cui liquor salinus tandem
a pul-

VOMICA.

a pulmone refluus, tam efferus, ut chirones volis manuum turpissimos, & ulcera exedentia pedibus inusserit.

Thes. VIII.

Huc ergo etiam pertinent catarrhi falso-acres, vel feri ejusmodi acris in pulmones decubitus solennes, quos quidem olim fictitiis a cerebro depluitionibus male tribuerunt: Scalia scorbutica a naturali sanguinis textura & combinatione deflexa, ac in fluorem evecta in pulmonibus & partibus vicinis glandulosis æque, & longe facilius secedere, earumque fibrillas tenerrimas erodere, imo tusses solennes & spasmodicas inducendo, vasorum rupturas efficere queunt. Cujusmodi notabile exemplum refert *Forest. l. c.* de Regis Hispaniæ & Angliæ Oeconomus Abbenbrouck dicto, & diuturnis catarrhis cum tussi ferina afflicto, in cujus pulmonibus insignem vomicam post mortem invenit.

Thes. IX.

Neque tacendæ hic sunt evacuationes sanguinis aliorumque humorum alias solennes & suppressæ, quandoquidem recrementa & scoriæ impuræ sanguinis, his mediantibus evacuari solitæ, sæpius in viscera laxa & apta decumbunt, secedunt & tota die eorum obstructions, inflammationes, exulcerationes, consequenter etiam vomicas producunt: Ita a sudore & transpiratione inhibita ortam in Medico Vomicam pulmonarem retulit *Schmid. ad Ephemerid. German. A. VIII.* Eandem a pleuritide relictam refert *Heurn. l. c.* quemadmodum etiam vomica hepatis ab inflammatione ejus male curata orta fuit ap. *Panarol. l. c.* & plures in eodem a sacculis calidis, vel potius ferventibus pro

DE PULMONUM

fomentatione ejus inepte adhibitis meminit *Bonet. in sepulchreto.*

Thef. X.

His omnibus tanquam causis proximioribus internis accedunt deinceps plures aliæ præcatarticae: Nimiae pulmonum agitationes, inflationes & contractiones subitaneæ inter clamores, tusses, exercitia corporis violenta; inspirationes pariter aeris non solum frigidi, nebulosi, sed maligno interdum miasmate inquinati. Non minus conformationes & cohaesiones pulmonum præternaturales, scirrhi, calculi, inflammationes, pleuritides, contusiones, lapsus & innumera alia, quæcumque vasorum vesicularumque ruptioni, aut solum extensioni occasionem dare queunt. Exemplum ejusmodi vomicae instar ovi columbini ex nimio motu rursus habet *Forestus l. c.*

Thef. XL

Hisque præcognitis eo clarius jam patet, quam cognitu difficile malum hoc sit, ut, uti in limine jam meminimus, ægri sæpius se periisse prius, quam morbo hoc laborasse experiantur: Latet enim inter initia in vesiculis interioribus pulmonum, qui licet nervis suis, indeque sensibilitate non destituantur, propter defectum tamen expansionis & connexionis firmæ cum aliis partibus solidis, facilius cedunt injuriis, nec a rebus pungentibus, aut erodentibus tam exquisitè dolere queunt, uti e phthisicorum, imo pulmonibus vulneratorum, exemplis abunde constat: Colligendum igitur id solum est ex antecedentibus causis antea memoratis, quibus si dolor aliquis gravativus & fixus, tussis sicca,

VOMICA.

sis sicca, difficilis respiratio, aut etiam subitaneum sputum purulentum, absque tamen febre hectica, atrophia aliisque phthiseos signis accedit, de Vomica nullum amplius dubium est,

Thef. XII.

Tamdiu vero ulcera ejusmodi Vomicae titulo tantum veniunt, quamdiu propriis adhuc terminis & membranis, vel capsulis continentur, nec corruptionem suam aliis visceribus, aut succis prætereuntibus communicant; quamprimum vero adjacentibus partibus successive erosam massam sanguineam afficiunt & inficiunt, aut etiam pulmones extrorsum perforant, potius in phthisin, empyema, aliaque mala abeunt. Alias vomicae ipsae in se quoque multis modis differunt; & quidem ratione causarum & complicationum cum aliis morbis, quandoquidem alias a causis magis intrinsicis, iisque rursus admodum variis, alias vero ab externis oriri, & præterea modo cachexiis, scirrhis, phthisi, aliisque multipliciter sociari vidimus: pariter quoque ratione subjecti specialis, quia alia dextrum, vel sinistrum pulmonum latus, nec non partes interiores, vel superficiales magis occupant; eaque plures vel pauciores, majores vel minores.

Thef. XIII.

Atque ex his demum omni circumspectione consideratis, & inter se diligenter collatis Medicus tantum prognosin suam formare potest. Quamvis enim malum medentium oculos prorsus fugiat, nec uti diximus ægri conquerantur, ideoque etiam cura ab iisdem, nihil mali metu-

DE PULMONUM

entibus negligatur, donec tandem latius serpendo febris, tusi, anhelitu, phtisi, aliisque symptomatis se prodit. Nihilo secius tamen vomicae in parte superiori pulmonum & bronchiis vicinae tutiores sunt, quam profundae, in extremis scilicet loborum haerentes; illaeque minores, quam majores, pauciores quam multiplices: tales enim facilius aperiuntur, & ulceri erumpenti superiora versus exitus conceditur: cujusmodi felices eventus videre licet in *Ephem. Germ. Decur. 1. A. IX. & X. Item Decur. II. A. VI. vel Bonet. in Medic. septentr. Barbett. Pr. L. II. Cap. III.* Sic Vomicam sinistri lateris in viro Nobili a lapsu ante aliquot annos ortam, & non sine metu suffocationis ruptam, Excell. Dn. D. Praeses curavit feliciter, ut nihil mali aeger amplius sentiat. Sed observandum quod ulcera ista, licet semel rupta & mundata propter vasorum erosionem, pulmonumque continuas motiones, difficillime consolidentur aut consolidata denuo facile, ob circulum tum difficiliorem humorum rumpantur, & aegri recidivam patiantur. Alias vero grandiores & profundiores ob denegatum exitum tandem longe lateque serpunt & erumpendo demum aegrum subito suffocant, aut pulmones penitus consumunt & in phtisin incurabilem & empyema terminantur: qualia exempla videantur ap. *Bonet. in Sepulchr. Barthol. in Historiis Rar, L. II. Tulpium L. 1. obs. Forestum l. c.*

Thes. XIV.

Quodsi igitur tantum periculi Vomicae habent, omnibus sane modis ubicunque, vel minima suspicio monet, cavendum, ne vascula & glandulae pulmonum obstruantur, aut obstructae cito aperiuntur, humores ibidem restitantes,
ante-

VOMICA.

antequam in corruptionem vel pus abeunt, resolvantur, Vomicæ vero jam factæ cito aperiantur, materia purulenta evacuetur, abstergetur, ulcus consolidetur & ulterior corruptio inhibeatur, remediis quibuscunque e Chirurgia, Pharmacia, & Diæta paratis.

Thes. XV.

Quoniam vero non solum remedia, licet optima & selectissima in promptu habere, sed quando, cui & quomodo hæc vel illa, ob circumstantiarum infinitam fere varietatem & mutationes inexplicabiles, in quas individua morbosa, eodem licet morbo afflicta, incurrunt, scire convenit, ideoque quæ cuivis vomicam metuenti, aut eadem jam tum laboranti, pro indicantium suasu, conveniant, ex ordine videbimus: Scire quid fieri oporteat, magna res non est, aut quibus rationibus id efficias, id vero scire artificium est, ait *Galenus L. 6. Method. Medendi. Cap. 2.*

Thes. XVI.

Ita in Vomicæ pulmonaris curatione præ ceteris quidem valent omnia medicamenta incidentia, resolventia & detergentia, bechica seu pnevmonica communiter dicta, quæ humores crassos, viscidos & lentos in anfractibus vasorum aut vesiculis hærentes, quiescentes & infarctos attenuant, & in motum rursus cient, ut cum reliquis in circulum redire, aut si minus, per tussim tamen & sreatum rejici queant: id quod egregie præstant omnia acria, sale volatili oleoso blandiori foeta, item amara, dulcia, humectantia, imo acida & acido-dulcia, minus quidem vitriolica, sed magis salina: qualia sunt Radices Ari, Angelicæ, Aristolochiæ rotundæ, Altheæ,

DE PULMONUM

Altheæ, Helenii, Ireos florentinæ, Glyzyrrkizæ, Polypodii querni, Scyllæ, Tusilaginis, Raparum: Semina Anisi, Fœniculi, Nasturtii, Sinapeos, Caricæ, Iujubæ; Herbæ & Flores Hyssopi, Marrhubii, Erysimi, Capilli Ven, Farfaræ, Rorellæ, Nicotianæ, Veronicæ, Croci, Benzoe, Gummi Ammoniacum, Myrrha, Sulphur commune, Salammoniacum; & ex his præparata varia Infusa, Decocta, Elixiria, Essentia, Extracta aliaque cujusvis Ægri temperaturæ, ætati, appetitui aliisque circumstantiis accommodata: e. gr. Elix. Pectoralis D. Præsid., Balsam. Sulphuris therebinth., anisatum, Spiritus salis ammoniaci anisat., Asthmat. Michael. Inprimis Decocta e Nicotiana, Hyssopo, Marrhubio, Salvia, Iride, Polypodio, Glyzyrrhiza, & similibus cum Aqua Calcis vivæ parata hic insignis efficaciz esse novi. Imo sola Radix Helenii s. vel condita cum Aqua scabiosæ, vel simili decocta & convenienti sirupo de Erysimi vel Nicotianæ paucoq; Spiritu sulphuris condita egregiam constituit potiunculam expectorantem. In expectorando Empyemate & pure pectoris sive ex pleuritide, sive vomica, sive vulnere pulmonum, inquit, *Celeb. Etmuller. Comment. in Schröder. p. m. 68.* expectatissima est Nicotiana & ex eo paratus Sirupus, de quo legi meretur *Epiphan. Ferdinandus Histor. 32. & 45.* ubi decocto Nicotianæ a præsentissima morte aliquem se liberasse meminit, indeque eandem satis commendare nequit: sic R. Decoct. vel Aquæ Nicotian. ℥ss. Sirupi ejusdem, Oxymellis Scyllit. ā. ʒj. Spiritus sulphur. ʒj. M. R. Sirupi de Nicotian. vel Hederæ Terrestr. l. Sulphurati, Oxymellis scyllitici. ā. ʒj. Balsami sulphuris anis. ʒj. M. R. Therebinth. Venet. ʒj. vel ii. solvantur cum vitello ovi & saccharo, & detur cum juscule, vel ovo sorbili tanquam evaporiston cito rumpens & abster-

gens.

VOMICA

gens. *Petr. Job. Faber universalis sapient L. 3. Cap. 3.* mirifice hic laudat oleum suum Antimoniale rubrum, idem vero præstat Balsamum sulphuris comm. vel Antimonii rite paratum.

Thes. XVII.

Quod si vero hæc & similia ad aperiendum, resolvendumque ulcus nondum sufficiunt, neque ad puris exitum viæ patent, indeque sanguini se miscet, ipsumque aut corrumpit, aut a circuitu præpedit; vel in ductus tracheales confertim irruens simul plurimos eorum implet, infarcit, adeoque præsentaneum sæpe suffocationis periculum infert; tum omnino quoque vomitoria in subsidium trahere convenit; siquidem vomitionis conatibus in ventriculo & gula excitatis, etiam vicinæ eorum partes, imprimis quoque thorax & pulmones irritantur, agitantur, & hac ratione materia ibidem tenacius hærens efficaciter exprimitur: Modo tamen respectus virium aliarumque circumstantiarum habeatur; & imprimis ne metus rupturæ vasorum, gravioris, aut hæmoptisis adsit, cautelæ prudenter observentur; In quo ipso *Hartmann. Sylvium, Ettmullerum* & alios consentientes habeo. Eidemque scopo priora præparata ex *Nicotiana, Scylla marina*, in majori dosi data, aut *Tartaro, Sirupo* vel *Oxy-saccharo emetico* acuata sufficiunt.

Thes. XVIII.

Jam ulcere rupto & per expectorantia ista satis mundato, ea quoque addenda sunt, quæ sinum erosum exsiccant & consolidant. Difficilius alias pulmonum, quam aliarum fere omnium partium ulcera sanari in aprico est, non solum quod medicamenta per multos demum anfractus & mutationes, minus integris viribus eo perveniant, sed pulmones quoque ob substantiam minus carnosam, & motum perpetuum, imo aeris continuum & immediatum ingressum, consolidationem haut facile

DE PULMONUM

admittant, eoq; generosioribus vulnerariis exsiccantibus & balsamicis hic opus est, iisque in largiori dosi & continua serie exhibitis, ita ut, universam sanguinis massam simul disponant, nec aliis partibus & visceribus noceant. Quibus scopis præter antea laudata abstergentia & expectorantia inserviunt: Radices Tormentillæ, Symphyti maj. Consolid., Saracenicæ cum toto, Chinæ, Rhabarbari; Ligna Santalorum, Sassafras, Guajaci: Herbæ Alchymillæ, Hederæ terrestr., Sanniculæ, Plantaginis, Mil-lefolii, Pulmonariæ, Pilosellæ, Vincæ per vincæ, Centaurii minoris, Salviæ; Flores Rosarum, Hyperici, Croci. Ex quibus rursus pro indicantium & ægri lubitu Infusa, Decocta, Essentiæ, Pulveres aliæque ex methodo præscribendi formulas facili negotio parari possunt. Hederam terrestrem omnibus aliis speciebus simplicium præfert *Ellmullerus de Empyem.* quæ suppuratos ex fundamento, uti loquitur, curat. Hinc ejus Decoctum & Succum cum Antimonio-diaphoretico, Thure, & Myrrha exhibitum in hoc casu inæstimabile remedium vocat, idque jam tum olim fuit observatum Cratoni ap. *Scholziū & Welschium* in pluribus successit, ceu ipsemet testatur *Decad. 3. Curat. 9. Poterius* vero in *Pharmacop. spagy.* æque laudat Bagulæ seu Consolidæ mediæ Decoctum ad quæcunque pulmonum ulcera perfecte curanda. Habemus vero adhuc plura aliæ generosa consolidantia in promptu: Essentiam Trævaticam D. Michael., Hagedornii vel Dn. D. *Præsidis*, Hyperici Balsamic; Catechu, Tinctur. Antiphtyfica Gramanni, Balsamum, sirupum & Flores sulphuris rite parata, Balsam. Peruvian., de Copaiba, vulnerarium D. Præsid. cum saccharo saturn. Locatelli, Pilulas sulphuratas Ejusdem, de styrace Sylvii, Antiphtificas Riverii, Pulveres & Trageas ex Radice Ireos florentinæ, floribus sulphuris, Succino, Gummi Arabico, Tragacanth., Refina Mastichis. Lapid. Cancrorum, Antimonio-diaphoretico, Antihectico Poterii, Bolo Armena, Terra

VOMICA

Terra sigillata & similibus, quibus profecto humorum acrimonia simul egregie infringitur, affluxus cohibetur, & ulceris consolidatio, si quæ unquam possibilis, optime promovetur. *Franciscus Joel. oper. Medic. 3. L. 3.* ad pulmonis exulcerati exsiccationem nihil præstantius esse judicat, quam si quis quotidie ʒj. florum sulphuris in haustu lactis Caprini assumat; aut pulveris magis compositi ex iisdem floribus cum Bolo armena, Ebore usto, & semine papaveris: Phlegma vero Vitrioli sulphureum ab omni acido corrosivo liberatum, fuit evaporiston Helmontii Junioris singulare ad corruptiones viscerum internas curandas, uti refert *Marcus Marc. Philos. Veterum Restituta*. Mire quoque in hunc finem commendatur pulvis de fungo salicis Ruffæ ad ʒii cum ā sacchari candi quotidie mane & vespri sumptus in *Miscell. Curios. D. 2. A. 1.* & Electurarium Wincleri. *Ibid. D. 1. A. VI.*

Thes. XIX.

Ad eundem scopum & finem etiam à Practicis commendantur suffumigia e Thure, Mastiche, Myrrha, Succino, Benzoe: Neque sunt de nihilo quoniam hac ratione effluvia balsamica, exsiccantia & consolidantia immediate cum aere intra locum affectum recipiuntur & applicantur. De quibus eorundemque instrumentis variis legi potest *Benedictus in Theatr. Tabidorum*. Sed miror quare a *Willisio Pharm. Rat. P. II. Capite de Vomica* & *Boneto in Thesaur. Practico L. III. de Vomic.* aliisque his suffitibus etiam addatur Auripigmentum, recrementum illud metallicum e vaporibus sulphureis metallorum intermixtis spiritibus acerrimis volatilibus concretum: Quod per se externe & interne septicum est, indeque psilotra ingreditur; multo magis, si ab igne resolvitur, particulas suas acerrimas non solum pulmonibus, sed partibus quibuscunque nervosis insinuabit, ibidemque rosiones & punctiones potius, quam consolidationem juvabit: Novi quidem, quod in ulceribus sordidis canerosis & fistulosis interdum

DE PULMONUM

abstergendo proſit, id tamen extrinſece, & partibus ſolum calloſis l. ſordidis caute applicatum: Potius præter reſinoſa & ſulphurea priora cum *Elmullero Comment. in Schroeder.* commendarem fumum ex foliis Tuſſilaginis exſiccatis, cum ſuccino & ſem. anis. permixtis, loco Tabici per fiſtulam hauriendum.

Thes. XX.

Sed tamen interdum contingit, quod neque his omnibus abſceſſus ejusmodi, pulmonibus intimius occluſi, aperiri, multo minus abſtergi & conſolidari queant, quin potius propter co hæſionem pulmonum morboſam cum coſtis vicinis ibidem aut intra cavitatem thoracis exitum affectat, quo caſu certe ſola aperi- tio vel ſectio thoracis, eaque viribus adhuc integris, neque pulmonibus aliisque viſceribus nimia putredine jam corruptis, reliqua eſt; qua ratione etiam duos ægros affectu iſto laborantes, & poſt ruptâ, pulmonibus vomicaſque merum & foetidum copioſe exſpuentes, brevi a ſe feliciffime curatos, cum omnibus circumſtantiis refert *Williſius l. c.* Sic Vomica diu in pectore a quodam geſtata, & caſu ſanata, exemplum memorabile affert, *Barthol. Hiſt. Anatom. C. VI. obſ. XIV.* qui diu ex ea quamvis ignota, ſpirandi difficultate & atrophia jam maxima afflictuſ, forte in duello vulneratuſ fuit gladio, prope ſternum inter coſtas penetrante: Quo vulnere ſimul vomica latens feliciter aperta, thoracis quidem cavitatem pure replevit, ita ut vix ſpiritum læſo concederet; ſed aperto, ſicut in Empyematicis, latere inter coſtas conſuetas magna copia vacuato pure, ſenſim ad ſe rediit, convaluit, & habituſ ſior factuſ; quemadmodum etiam apud *Plinium* Phaleræuſ quidam Vomica morbo a Medicis deploratuſ, cum mortem in acie oppeteret, vulnerato pectore, medicinam eandem invenit: Sed plura alia exempla, ubi ejusmodi thoracis paracentheſis de induſtria, & ex neceſſitate inſtituta, feliciter ceſſit,

VOMICA

cessit, habent *Marchett. observ. Chirurg. XL. Ephemerid. Germ. Dec. III. A. 1. Bartholin. Cent. III. Epistol. LXXXV.*

Thes. XXI.

Facta igitur decenti ea apertione opus adhuc est, ut præter vulneraria interna antea commendata, ulcus etiam externis injectionibus mundetur, & ad consolidationem constantem redigatur: Cui scopo satisficient Decocta & Linimenta e Radicibus Consolidæ, Tormentillæ, Liquiritiæ, Angelicæ; Herbis & Floribus Hyssopi, Hederæ terrestres, Marrubii, Hyperici, Rosarum, Mastiche, Myrrha. Aloe, Croco, Melle & sirupo Rosarum similibusque facta, & per aperturam tepide immissa; aut, quod melius, per syringam infusa, ut ulcus internum eo melius attingant, & quoque colluviem corruptam e cavitate thoracis commodius eluant.

Thes. XXII.

Novi quidem, quod natura ipsa subinde per varia loca inimitabili arte purulentias evacuaverit, quando Pleuriticis, imo Empyicis sanies foetidissima modo per urinam, modi scabiem secessit, de quibus exempla annotarunt *Hildanus Cent. III. Histor: XXXIX. Panarol. l. c. Horst. L. III. obs. X. Borellus Cent. I. Obs. XVII. Ettmuller. l. c. M. A. N. C. A. II. III. & VI.* Verum tales evacuationes rarissime, & ulcere non nisi in viscere adhuc contento, osculisque vaforum adhuc vicino sperare licet, ita ut sanies denuo per venas in circulum communem redire queat: Quod si naturam moliri observaverit Medicus, omnino minister ejus semper paratus & instructus sit, ut eandem, quocunque etiam vergere videatur, dirigat, promoveat, aut pro necessitate corrigat.

Thes. XXIII.

DE PULMONUM

Thes. XXIII.

Atque hæc omnia dum perguntur, altero quoque oculo symptomata alia concurrentia aut complicata Medicus respiciat, necesse est, ita, ut catarrhos versus locum affectum decumbentes, febrim, hæmoptysin, phtysin, tabem, suffocationem aliqua mala, quanta fieri potest diligentia, præcaveat, aut ad minimum mitiget, remediis cuius debitis, & morbo primario simul accommodatis; inprimis omnia humorum acrimoniam temperantia hic officium facient, siue id absorbendo, involvendo, aut diluendo præstent, utpote quibus simul humorum affluxus inhibetur, motus peregrini & febriles in iis impediuntur, ulterior erosio, hæmoptysis, phtysis aliaque removentur. Eoque nomine præ cæteris hic laudem merentur lapides cancrorum, Ebur sine igne, succinum præparat., Flores Sulphuris, Antimon. diaphoret, Antihecticum Poter., Sperma Ceti, Gummi Tragac. Arabic., Species Diatragac. Diaireos, & antea commendata Decocta e Radice Chinæ cum liqviritia, passulis & floribus papaveris, Pilulæ de styrace &c.

Thes. XXIV.

His ipsis etiam ægri a recidiva præservari possunt & debent modo pro necessitate Laxantia, Sudorifera, Diuretica, Venæ sectio aliaque interponantur: Cum purgantibus quidem caute mercandum, quoniam humores magis commovent, turbant, & nutritium quoque serum absumunt; nihil tamen impedit, quo minus lenia abstergentia ad purificandas primas vias & avertendos majores affluxus per intervalla interponi queant: Hinc *P. J. Fabr. l. c.* signis Vomicae apparentibus sic succurrendum inquit: Purgandum inprimis est corpus nostra purgatione Antimoniali; nec existimo tutiori & meliori medicamento posse uti adversus crudelem, & tantum hostem, quam solo hoc medicamento; quo ter, aut quater est utendum per tres, aut quatuor dies; summo mane, jejuno ventriculo dan-

VOMICA.

danda sunt grana VI. aut VIII. antimonii nostri præparati: Purgato deinde corpore utendum est, pergit, oleo vitrioli vel sulphuris cum paucis Spiritu therebinthinæ ad guttas X. vel XII. uniuscujusque cum sirupo violarum permixtis & propinatis: Sic curatur Vomica, vel enim evanescit, vel rumpitur sine læsione, quia malignitas majori ex parte purgatione nostra fuit evacuata.

Thes. XXV.

Pari ratione sudorifera in tempore adhibita ad resolvendos, corrigendosque humores, insigniter facient, quod probe perspiciciens *Lotich. observationum suarum, p. m. 23.* ait: Ad materiam pulmonum jam impactam, digerendam, attenuandam, & per sudores successive evacuandam, nihil utilius facile excogitari poterit Decocto Ligni Guajaci; quo tanquam hujus affectus Bezoardico alii insignes Medici tam olim, quam hodie, imo ipse ego singulari cum successu usi sumus: Item sentit *Brunnerus in Consiliis de phthisi.*

Thes. XXVI.

Sic porro quando Venæ sectio, Scarificatio, & fonticuli, vel vesicatoria ad præservationem ex usu esse poterunt, quolibet secundum indicantium & permittentium ductum facile judicare poterit. Nihil igitur nisi cautelæ Diæteticæ restant; quæ in eo consistunt, ut Aer eligatur serenus & purus, ad siccitatem & caliditatem magis dispositus: Vitetur vero impurus, nebulosus, frigidus, salinus, aliisque malignis qualitatibus imbutus. Pariter in Cibo & Potu vitanda erunt acida, acria, nimis aromatica fermentabilia, viscida & flatulenta, Motus, quies, somnus & reliqua omnia sint moderata. Ita nullum dubium est, quin hoc morbo afflictorum vita defendi & in plures annos protrahi per Dei gratiam possit, cui etiam pro concessis in hoc negotio viribus soli Gratias æternas decernimus.

